

Thai Identity Communication Through Thai Classical Dance by Thai Private Sector in Austria

Sophida Chanvichai

Sukhothai Thammathirat Open University

E-mail : sophidachanvichai@gmail.com

Abstract

This study examines how Thai identity is communicated through Thai classical dance performances organized by the Thai private sector in Austria. Drawing on key theoretical frameworks Soft Power Intercultural Communication Theory the research explores (1) forms and methods of cultural communication, (2) adaptations of performance for Austrian audiences, and (3) the impact of these performances on cross-cultural perception. A qualitative research design was employed, utilizing documentary research, in-depth interviews, and participant observation.

The findings reveal that private-sector cultural organizers act as cultural mediators who selectively modify performance elements such as movement sequences, musical arrangement, symbolic explanation, and German-language narration to enhance understanding among European audiences. These practices reflect intercultural communication processes that reduce uncertainty and support symbolic interpretation. The results further indicate that Thai classical dance contributes positively to Thailand's Soft Power by fostering cultural curiosity, strengthening the national image, and enhancing Thai Austrian cultural relations, in line with previous studies on cultural diplomacy.

Overall, the study highlights the cultural influence generated by privately organized Thai performances abroad and suggests that expanded institutional support could further strengthen Thailand's international cultural presence.

Keywords : Thai Classical Dance, Thai Identity, Soft Power, Intercultural Communication, Cultural Mediation; Thai-Austrian Relations

การสื่อสารเอกลักษณ์ไทยผ่านการแสดงนาฏศิลป์ของ ภาคเอกชนไทยในประเทศออสเตรเลีย

โสภิดา ชาญวิชัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อีเมล : sophidachanvichai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการ และกระบวนการสื่อสารเอกลักษณ์ไทยผ่านการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่ดำเนินการโดยภาคเอกชนไทยในประเทศออสเตรเลีย โดยอาศัยแนวคิด Soft Power แนวคิดการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม องค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย วิจัยวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ภาคเอกชนไทยมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้สื่อกลางทางวัฒนธรรม (cultural mediator) โดยมีการปรับรูปแบบการแสดง เช่น การใช้ภาษาบรรยายภาษาเยอรมัน การย่อทำรำให้เหมาะสมกับผู้ชมยุโรป การปรับดนตรีประกอบ และการออกแบบเวทีให้เข้ากับบริบทสังคมออสเตรเลีย กระบวนการดังกล่าวช่วยสร้างความเข้าใจเชิงสัญลักษณ์ ลดความคลาดเคลื่อนทางวัฒนธรรม และเพิ่มความน่าสนใจให้กับศิลปะไทยในต่างแดน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ การนำเสนอศิลปวัฒนธรรมผ่านการแสดงนาฏศิลป์ไทยยังมีส่วนส่งเสริมภาพลักษณ์ประเทศไทย เพิ่มความสนใจด้านการท่องเที่ยว และเสริมสร้างความสัมพันธ์ไทย-ออสเตรเลียในเชิงวัฒนธรรมและสังคมอย่างมีนัยสำคัญ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า บทบาทของภาคเอกชนในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยมีความสำคัญและควรได้รับการสนับสนุนในเชิงนโยบายและการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : นาฏศิลป์ไทย, เอกลักษณ์ไทย, พลังอ่อน (Soft Power), การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม, การสื่อกลางทางวัฒนธรรม, ความสัมพันธ์ไทย-ออสเตรเลีย

1. บทนำ (Introduction)

นาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะการแสดงที่สะท้อนความละเอียดอ่อน ความงามเชิงสุนทรียะ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมไทยมายาวนาน ไม่ว่าจะในพระราชพิธี ละครจำ หรือการแสดงพื้นบ้าน ล้วนแฝงความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่สื่อถึงประวัติศาสตร์ ความเชื่อ และคุณค่าทางสังคมของชาติไทย และ เมื่อนาฏศิลป์ไทยถูกนำออกแสดงในเวทีต่างประเทศ บทบาทของศิลปะจึงขยายจาก “การแสดงความงาม” สู่การเป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดภาพลักษณ์ของประเทศไทยให้แก่สังคมนานาชาติ (Virulrak, 2004)

ในบริบทของประเทศออสเตรีย ซึ่งเป็นศูนย์กลางด้านดนตรีและศิลปะการแสดงของยุโรป การนำเสนอนาฏศิลป์ไทยได้รับการตอบรับจากผู้ชมในระดับที่น่าสนใจ ภาคเอกชนไทยในออสเตรีย จากประสบการณ์ตรงของผู้วิจัยในฐานะผู้จัดกิจกรรมวัฒนธรรมไทยต่อเนื่องหลายปีเป็นกลุ่มที่มีความคล่องตัวสูง สามารถจัดงานเทศกาล การแสดง และกิจกรรมไทยในรูปแบบที่เข้าถึงผู้ชมได้จริง และมีบทบาทเป็น “ผู้สื่อกลางวัฒนธรรมไทย” (cultural mediator) ที่มีได้จำกัดอยู่เพียงการจัดงาน แต่รวมถึงการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ผ่านการแสดงทุกองค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นบทเพลง เครื่องแต่งกาย หรือท่วงท่ารำ

อย่างไรก็ตาม การนำเสนอนาฏศิลป์ไทยแก่ผู้ชมชาวออสเตรียต้องอาศัยการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Intercultural Communication) เพื่อขจัดช่องว่างด้านภาษา ประสบการณ์ และความคุ้นเคย เนื่องจากผู้ชมยุโรปส่วนใหญ่ไม่สามารถตีความสัญลักษณ์ของนาฏศิลป์ไทยได้โดยตรง (Gudykunst & Kim, 2003) จึงจำเป็นต้องใช้การบรรยายภาษาเยอรมัน การเล่าเรื่อง (narrative framing) การย่อรูปแบบการแสดงให้กระชับ และการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้แสดงกับผู้ชม ซึ่งเป็นแนวทางที่ผู้วิจัยใช้ในการจัดงานจริงและพบว่ามีความเข้าใจของผู้ชมอย่างชัดเจน นอกจากนี้ นาฏศิลป์ไทยเป็นตัวอย่างสำคัญของพลังอ่อนที่สามารถสร้างความประทับใจ ความสนใจต่อประเทศไทย และความร่วมมือด้านวัฒนธรรมโดยไม่ต้องใช้กลไกทางการเมือง การแสดงที่จัดโดยภาคเอกชนในออสเตรีย เช่น Thai Festival Vienna หรือการแสดงเฉพาะกิจในงานทางการ ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า นาฏศิลป์ไทยสามารถสร้างผลกระทบทางบวกต่อภาพลักษณ์ประเทศในระยะยาว

อย่างไรก็ดี งานวิจัยเดิมยังไม่ครอบคลุมบริบทของออสเตรีย และยังไม่ศึกษาบทบาทของภาคเอกชนที่เป็นผู้ขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริง การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาในเชิงลึกถึงรูปแบบวิธีการ และผลกระทบของการสื่อสารเอกลักษณ์ไทยผ่านนาฏศิลป์ไทย โดยอาศัยประสบการณ์จริงของผู้วิจัยในฐานะผู้จัดงานและผู้ประสานงานวัฒนธรรมไทยในยุโรป ซึ่งช่วยสะท้อนข้อมูลจากมุมมองของผู้ปฏิบัติที่ตรงกับสถานการณ์จริงในพื้นที่

Figure 1 ศิลปะการแสดงรำโนรา ทางภาคใต้ของประเทศไทย ที่กรุงเวียนนา
Source : Chanvichai (n.d.)

Figure 2 ศิลปะการแสดงรำนางอัปสร ทางภาคอีสานใต้ของประเทศไทย ที่กรุงเวียนนา
Source : Chanvichai (n.d.)

Figure 3 ศิลปะการแสดงการรำ ทางกลางของประเทศไทย ที่กรุงเวียนนา
Source : Chanvichai (n.d.)

Figure 4 ศิลปะการแสดงลิเกไทย ที่กรุงเวียนนา
Source : Chanvichai (n.d.)

Figure 5 การแสดงโขนและไทยในเทศกาลวัฒนธรรมนานาชาติที่กรุงเวียนนา
Source : Chanvichai (2024)

Figure 6 นาฏศิลป์ไทยเสริมสร้างความซาบซึ้งทางวัฒนธรรมในหมู่ผู้ชมชาวออสเตรีย
Source : Chanvichai (n.d.).

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

2.1 เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการสื่อสารเอกลักษณ์ไทยผ่านการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่จัดโดยภาคเอกชนไทยในออสเตรเลีย

2.2 เพื่อวิเคราะห์กระบวนการปรับประยุกต์นาฏศิลป์ไทยให้เหมาะสมกับบริบทผู้ชมชาวออสเตรเลีย

2.3 เพื่อประเมินผลกระทบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ประเทศไทยและความสนใจทางวัฒนธรรมของผู้ชมต่างชาติ

3. สมมติฐานของการวิจัย (Hypotheses)

3.1 การแสดงนาฏศิลป์ไทยในออสเตรียที่มีการปรับรูปแบบการนำเสนอให้เข้ากับความคิดหวังของผู้ชมยุโรป เช่น การใช้ภาษาเยอรมันประกอบการบรรยาย การย่อท่ารำ และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม จะช่วยเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเอกลักษณ์ไทยของผู้ชมชาวออสเตรเลีย

3.2 การจัดการแสดงโดยภาคเอกชนที่มีความคล่องตัวและมีความเข้าใจบริบทพื้นที่ จะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการสื่อสารเอกลักษณ์ไทยมากกว่าการจัดโดยภาครัฐ เนื่องจากสามารถออกแบบการนำเสนอให้เหมาะสมกับผู้ชมได้อย่างยืดหยุ่นและสร้างสรรค์

3.3 การนำเสนอนาฏศิลป์ไทยในต่างประเทศทำให้เกิดผลเชิง Soft Power โดยช่วยสร้างความประทับใจและทัศนคติทางบวกต่อประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับกรอบคิดของ

4. ขอบเขตของการวิจัย (Research Scope)

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการสื่อสารเอกลักษณ์ไทยผ่านการแสดงนาฏศิลป์ไทยของภาคเอกชนไทยในออสเตรเลีย โดยมุ่งวิเคราะห์รูปแบบ วิธีการปรับประยุกต์ และสัญลักษณ์ในการสื่อสารวัฒนธรรมไทยสู่ผู้ชมยุโรป

4.2 ขอบเขตด้านประชากรและข้อมูล ประกอบด้วย

1. ผู้จัดงานนาฏศิลป์ไทยในออสเตรเลีย
2. นักแสดงนาฏศิลป์ไทย
3. ผู้ชมชาวออสเตรเลียที่เข้าร่วมงานวัฒนธรรมไทย

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

กรุงเวียนนาและเมืองสำคัญในประเทศออสเตรีย ซึ่งมีการแสดงนาฏศิลป์ไทยอย่างต่อเนื่อง

4.4 ขอบเขตด้านเวลา

มุ่งศึกษาข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2562–2566 ซึ่งเป็นช่วงที่การแสดงวัฒนธรรมไทยในออสเตรียมีการเติบโตเด่นชัด

4.5 ขอบเขตด้านตัวแปรการศึกษา

ตัวแปรต้น : รูปแบบและวิธีการนำเสนอนาฏศิลป์ไทยในออสเตรเลีย

ตัวแปรตาม : การรับรู้และทัศนคติของผู้ชมชาวออสเตรเลียต่อเอกลักษณ์ไทย

5. วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษาประสบการณ์ตรงของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการแสดงนาฏศิลป์ไทยในประเทศออสเตรีย และวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารวัฒนธรรมในบริบทข้ามวัฒนธรรม

5.1 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล (Data Collection)

5.1.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ศึกษางานวิชาการด้านนาฏศิลป์ไทย การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และ Soft Power รวมถึงเอกสารเกี่ยวกับงานวัฒนธรรมไทยในยุโรป

5.1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กับ

1. ผู้จัดการและภาคเอกชนไทยในออสเตรีย
2. นักแสดงนาฏศิลป์ไทย
3. ผู้ชมชาวออสเตรียที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมไทย

คำถามครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับการรับรู้วัฒนธรรมไทย ความเข้าใจในสัญลักษณ์นาฏศิลป์ และประสบการณ์ของผู้ชม

5.1.3 การสังเกตการณ์ (Observation) ผู้วิจัยร่วมสังเกตการณ์การแสดงจริงในงานเทศกาลไทย เช่น Thai Festival Vienna การแสดงเฉพาะกิจในงานราชสำนักยุโรป และงานวัฒนธรรมที่จัดโดยชุมชนไทยในออสเตรีย

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instruments)

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Guide)
2. แบบบันทึกการสังเกตการณ์ (Observation Form) สำหรับจับบันทึกรูปแบบการแสดง การตอบสนองของผู้ชม และบริบทพื้นที่จัดงาน

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

- 5.3.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
- 5.3.2 การวิเคราะห์เชิงอุปนัย (Inductive Analysis)
- 5.3.3 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือแบบ Triangulation จากแหล่งข้อมูลหลายประเภท

6. ประโยชน์ของการวิจัย (Research Benefits)

การศึกษาเรื่อง "การสื่อสารเอกลักษณ์ไทยของภาคเอกชนไทยในประเทศออสเตรีย" โดยเน้นการสื่อสารผ่านนาฏศิลป์ไทย คาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ประโยชน์เชิงวิชาการ

- เพิ่มพูนองค์ความรู้ด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมผ่านศิลปะการแสดง
- สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับประยุกต์นาฏศิลป์ไทยในบริบทต่างวัฒนธรรม
- เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการใช้ศิลปวัฒนธรรมในการสื่อสารระหว่างประเทศ

2. ประโยชน์ต่อภาคเอกชน

- ให้แนวทางแก่ภาคเอกชนไทยในการใช้นาฏศิลป์เพื่อส่งเสริมธุรกิจต่างประเทศ
- ช่วยในการพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารเอกลักษณ์ไทยที่มีประสิทธิภาพในบริบทต่างวัฒนธรรม
- สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้วัฒนธรรมในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจ

3. ประโยชน์ต่อวงการนาฏศิลป์ไทย

- เปิดมุมมองใหม่ในการพัฒนาและสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทยสำหรับผู้ชมต่างชาติ
- ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างไทยและออสเตรเลียในด้านศิลปะการแสดง
- สร้างแรงบันดาลใจในการอนุรักษ์และพัฒนา นาฏศิลป์ไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

4. ประโยชน์ต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

- ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนไทยและออสเตรเลีย
- สนับสนุนการสร้างร่วมมือทางวัฒนธรรมระหว่างไทยและออสเตรเลีย
- เป็นต้นแบบในการใช้ศิลปะวัฒนธรรมเพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศประโยชน์

เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของการวิจัยนี้ ทั้งในด้านวิชาการ นโยบาย และการปฏิบัติ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยและออสเตรเลียในระยะยาว

7. ผลการวิจัย (Research Results)

7.1 รูปแบบการสื่อสารเอกลักษณ์ไทยในการแสดง

พบว่าผู้จัดการแสดงของภาคเอกชนไทยเลือกใช้การสื่อสารหลายรูปแบบดังนี้:

7.1.1 การใช้ภาษาเยอรมันประกอบการบรรยาย เพื่อช่วยให้ผู้ชมเข้าใจเนื้อเรื่องและสัญลักษณ์ของนาฏศิลป์ไทยได้ง่ายขึ้น

7.1.2 การพัฒนาการเล่าเรื่อง (Narrative Framing) ให้เชื่อมโยงวัฒนธรรมไทยเข้ากับบริบทที่ผู้ชมยุโรปคุ้นเคย

7.1.3 การปรับจังหวะและระยะเวลาการแสดง ให้กระชับเพื่อให้เหมาะกับความสะดวกของผู้ชมต่างชาติ

7.2 การปรับประยุกต์นาฏศิลป์ไทยในบริบทออสเตรเลีย

ผู้จัดงานมักปรับองค์ประกอบของการแสดง โดยคงความงดงามของท่ารำไทย แต่ลดความซับซ้อนบางส่วนเพื่อให้ผู้ชมสามารถรับรู้ได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางที่ (Boonserm, 2016) นำเสนอเกี่ยวกับการดัดแปลงนาฏศิลป์ในบริบทต่างวัฒนธรรม

7.3 การรับรู้ของผู้ชมชาวออสเตรเลีย

ผู้ชมส่วนใหญ่มองว่านาฏศิลป์ไทยมีความงดงาม ละเมียดละไม และมีเอกลักษณ์โดดเด่น การบรรยายประกอบช่วยให้เข้าใจความหมายเชิงสัญลักษณ์ซึ่งปกติจะตีความได้ยากในบริบทต่างวัฒนธรรม

7.4 ผลกระทบเชิง Soft Power

การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างความประทับใจต่อผู้ชม สร้างการรับรู้เชิงบวกต่อประเทศไทย และกระตุ้นความสนใจด้านวัฒนธรรมไทย นำไปสู่ผลดีเชิงภาพลักษณ์ประเทศตามแนวคิด Soft Power ของ (Nye, 2004)

8. การสรุปผลและการอภิปรายผล (Conclusion and Discussion)

ผลการวิจัยสะท้อนว่าการสื่อสารเอกลักษณ์ไทยผ่านนาฏศิลป์ในออสเตรเลียประสบผลสำเร็จได้ เมื่อมีการผสมผสานองค์ประกอบการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่เหมาะสม การใช้การบรรยายภาษาเยอรมันช่วยลดอุปสรรคด้านภาษาและเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความหมายเชิงสัญลักษณ์ของท่ารำไทย

การปรับประยุกต์รูปแบบการแสดง เช่น การลดความยาวของการรำ การปรับดนตรีประกอบ และการเล่าเรื่องเชิงเปรียบเทียบ ช่วยทำให้ผู้ชมต่างชาติสามารถเชื่อมโยงกับเนื้อหาทางวัฒนธรรมไทยได้ง่ายขึ้น แนวทางดังกล่าวยังอยู่ในกรอบของการใช้ Soft Power ที่เน้นการสร้างความประทับใจและแรงดึงดูดใจผ่านศิลปวัฒนธรรม

นอกจากนี้ ภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในฐานะ “ผู้ขับเคลื่อนวัฒนธรรมไทยในต่างแดน” เนื่องจากมีความคล่องตัวและสามารถปรับการจัดแสดงให้สอดคล้องกับข้อจำกัดและโอกาสในพื้นที่จริง ซึ่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางการแสดงข้ามวัฒนธรรมต้องอาศัยความเข้าใจและความยืดหยุ่นของผู้จัดงาน

9. ข้อเสนอแนะงานวิจัย (Research Suggestion)

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ของผู้ชมในหลายเมืองของยุโรป เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างด้านการตีความวัฒนธรรมไทยอย่างครอบคลุม

9.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ควรจัดทำคู่มืออธิบายสัญลักษณ์นาฏศิลป์ไทยและจัดกิจกรรมเสริม เช่น Workshop เล็ก ๆ เพื่อให้ผู้ชมมีส่วนร่วมและสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น

9.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ภาครัฐควรสนับสนุนภาคเอกชนไทยในต่างประเทศอย่างเป็นระบบ เนื่องจากผลการวิจัยชี้ว่าภาคเอกชนเป็นกลไกสำคัญต่อการสร้าง Soft Power ของประเทศไทยในยุโรป

10. เอกสารการอ้างอิง (References)

- Boonserm Jr., P. (2016). *Tradition and Transformation of Thai Classical Dance: Nation, (Re)invention, and Pedagogy*. University of Exeter.
<https://hdl.handle.net/10871/27274>
- Gudykunst, W. B., & Kim, Y. Y. (2003). *Communicating With Strangers: An Approach to Intercultural Communication*. (4 th ed.). Boston: McGraw-Hill.
- Nye, J. S. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New york: PublicAffairs.
- Virulrak, S. (2004). *The Evolution of Thai Dance in the Rattanakosin Era, 1782-1934*. (2 th ed.) Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]